

ПРИКАЗИ И БИЉЕШКЕ

Др Петар Милосављевић: „Велика октобарска социјалистичка револуција“ („Рад“ — Београд 1967.)

С обзиром на опромну историјску улогу Октобра и његов утицај на цјелокупна збивања (у току посљедњих 50 година, природно је и разумљиво што је он у историјској науци третиран са пуно сериозности и научне прецизности. О октобарској револуцији су до данас написане десетине научних томова. Она је са подједнаком снагом инспирисала не само научне раднике — историчаре већ је заокупљала и заступљала пажњу и књижевника, сликара, публициста и других духовних стваралаца. На тему Октобра настала су епохална дјела, чија ће научна и умјетничка вриједност бити присутна у духовном животу будућих генерација.

Ова, 1967. година, у којој је велика октобарска револуција слављена поводом њене педесетогодишњице на веома грандиозан и свечан начин, не само у ССР-у већ и у читавом напредном свијету, — послужила је као повод да се напише на хиљаде нових страница, нове студије, монографије и разне друге публикације научног и популарно-публицистичког карактера. И у нас се у овој јубиларној години доста пажње поклонило октобарској револуцији. Одржано је неколико научних скупова на којима је разматрана проблематика везана за октобарске догађаје 1917. године, а посебно одјек тих догађаја на револуционарна превирања у нашим земљама. С пажњом су испитивани и обрађивани утицаји прве социјалистичке револуције на наш раднички покрет и ширење њених идеја на јужнословенском тлу. Све је то допринијело свестранијем сагледавању карактера и наше со-

цијалистичке револуције и њеног мјеста у историји.

Прилог обради октобарске социјалистичке револуције чини и књига „Велика октобарска социјалистичка револуција“, чији је аутор др Петар Милосављевић. Писац ове књиге је са пуно научне сериозности слиједио задатак да октобарску револуцију обради тако да сви они који се интересују за ове догађаје добију што јаснију историјску представу о збивањима и догађајима у Русији прије 50 година. У уводној напомени он истиче да му је намјера да прикаже читаоцима „све оно што се пре пола века збило на широком простору далеке Русије“ и да их упозна са херојском борбом десетина милиона људи ове земље, који су се под заставом Болшевичке партије, на челу са Владимиром Иљичем Ленином, борили за успостављање совјетске власти и новог свијета, свијета социјализма.

При обради октобарске револуције 1917. године, аутор је подијелио у два дијела. Први дио обухвата догађаје који су се у Русији збили од јануара до децембра 1917. године, односно период од фебруарске буржуаско-демократске револуције па све до побједне октобарске револуције. Овај дио је у ствари садржина књиге. Друга књига, која још није објављена, биће, по ријечима аутора, „посвећена изградњи нове социјалистичке државе и тешкоћама (контрареволуција и грађански рат“ кроз које је младо совјетско друштво пролазило на тешком путу у првим годинама изградње.

Ова прва књига (185 страница, илустрована са неколико фотогра-

фија и технички скромно опремљена) рађена је на основу већ обрађених историјских докумената и изречених историјских оцјена о октобарској револуцији. Но, то не значи да је аутор имао лак посао при писању ове монографије. Напротив, он је морао уложити огроман труд док је проучио велики број радова и сагледао оне комплексне историјске појаве и догађаје који су претходили револуционарним превраћањима у Русији 1917. године и овом савиљном изашли на видјело у октобарској револуцији. Деликатност посла аутора састојала се и у томе што је тако опсежан историјски материјал успио да уопшти и концизно презентира, тако да ће читалац последице оуорета са овом књигом стећи cjеловиту представу о октобарској револуцији.

Ради што потпуније прегледно-сти писаца је догађаје подијелио у два периода: први обухвата догађаје „Уочи велике револуције“, а други је „Велика пролетерска револуција“. У првом дијелу укратко је дат осврт на први свјетски рат и његов карактер, указано је на расуло у руској царској војсци, освјетљене су завјере против царизма које су претходиле револуцији у Петрограду, фебруара 1917. године, када је збачен цар Николај II а на власт дошла буржоазна, односно Привремена влада. Затим је приказан ток револуционарних збивања везаних за Лењинов повратак из иностранства у Русију и његово непосредно ангажовање у револуционарним збивањима, која су са неслућеним интензитетом расла од мјесеца априла 1917. године па све до побједи октобарске револуције. На синтетичан начин изложене су Лењинове „Априлске тезе“, онај чувени програмски документ у коме су згуснути сви основни захтјеви за извођење социјалистичке револуције у Русији. Да би читалац стекао што потпунију представу о Русији у вријеме избијања револуције, аутор је пружио и доста података о привредном животу ове земље, њеном војном потенци-

јалу, тежњи буржоазije да настави вођење империјалистичког рата, расту револуционарног расположења у народним масама и војсци; приказано је расположење народних маса да се оконча империјалистички рат и инсистирање Лењина и бољшевика да се он претвори у грађански рат, односно у социјалистичку револуцију.

Обрађујући Седму (априлску) конференцију РСДРП(б), аутор је указао на сву ону компликованост у савладавању отпора Лењиновом програму о неопходности даљег вођења револуције, о борби за коначно освајање власти и ликвидацију буржоаског система у Русији. Период двовластиа и формирање Коалиционе владе изложени су тако да ће и обичан читалац стећи потпуну слику о стању политичких догађаја пред избијање октобарске социјалистичке револуције. Исто је тако прегледно дат рад совјета радника, сељака и војника као органа револуционарних маса и указано на њихов значај и улогу у припремању социјалистичке револуције. Пажљиво је анализиран рад Првог сверуског конгреса совјета, као и указано на карактер демонстрација у јуну и јулу 1917. године. Значајно мјесто дато је и Шестом конгресу Бољшевичке партије, који је одржан у августу 1917. године и на коме је заузет доста јасан став по свим питањима предстојећег извођења револуције, дефинисана тактика и стратегија револуције. На конкретан начин изложен је историјски материјал о монархистичкој завјери Корнилова и став Бољшевичке партије према тој завјери.

У другом дијелу књиге аутор се осврнуо на економски положај Русије уочи октобарске револуције. На прегледан начин, уз одмјерено коришћење најосновнијих података, приказана је економска заосталост и неразвијеност земље, привредно стагнирање и расуло настало усљед рата у свим привредним гранама, потцртан је тежак положај радничке класе и сељаштва, чињеницама су приказани тежак положај народних маса и њихова

страдања од глади и других немаштина. Знатан дио разматрања посвећен је питањима везаним за стање у Армији и Флоти Русије, гдје је, услед настављања рата и пораза на фронту 1917. године, стално расло револуционарно расположење и прихватане идеје Бољшевичке партије, а истовремено опадао утицај Керенског и његове Привремене владе. Све то чини да читалац доживљава динамику револуционарних збивања и потреса који су тако ралидно расли да би достигли кулминацију у октобарским догађајима. Размотрене су и све оне противурјечности у којима се нашла Бољшевичка партија уочи револуције, када се требало одлучити на устанак. Обрађујући догађаје везане за устанак 25. октобра, писац је цитирао и неке Лењинове ставове из познатог писма Централном комитету Бољшевичке партије, у коме је вођа радничке класе Русије генијалном интуицијом и провидљивошћу указао на прави моменат за освајање власти од стране пролетаријата. Раду Другог сваруског конгреса Совјета и конституисање совјетске власти — стварање Совјета народних комесара као прве револуционарне радничко-сељачке владе у историји друштва, на чије чело је стао Лењин, — посвећено је посебно поглавље. Такође под посебним насловом дат је пресјек револуционарних догађаја у Москви, као и ширење револуције у другим дјеловима Русије и покушај контрареволуционарних прерата у Петрограду.

Књига се завршава поглављем у коме је дата оцјена историјског значаја октобарске социјалистичке револуције.

Октобарска социјалистичка револуција потврдила је научне поставке Маркса, Енгелса и Лењина да је револуција пут за преодолјевање непомирљивих противурјечности на бази којих почива буржоаско друштво и да радничка класа у савезу са сељаштвом своје ослобођење може постићи само револуционарном борбом, освајањем власти.

Овом књигом аутор је не само одужио дуг према октобарској револуцији и њеном працдиозном дјелу већ је омогућио да широки круг читалаца садржину тог историјског догађаја нађе и у нашој земљи. Иако за стручног радника, историчара готово нема непознатих чињеница или пак нових оцјена у њој, то никако не умањује вриједност ове књиге. Рекли бисмо да је нужно стварати и овакву врсту дјела, и то не само поводом одних јубилеја већ и мимо њих. Историјски радови који су ослобођени оног обиља података у фонопама лакше продиру до просјечног читаоца и заокупљају његову пажњу. Зато мислимо да ће ова књига наићи на шири круг читалаца. Посебно ће корисно послужити наставницима историје и студентима виших школа — за обогаћивање знања о револуционарним збивањима у Русији 1917. године. Отуда је потребно да књига буде присутна у свакој библиотеци и школи.

М. Дашић

ОКТОБАРСКА РЕВОЛУЦИЈА И НАРОДИ ЈУГОСЛАВИЈЕ

У Котору је од 24. до 29. октобра 1967. године одржан научни скуп под радним насловом **Октобарска револуција и народи Југославије**. Организатори овог научног скупа су Координациони одбор Заједнице институција за изучавање историје радничког покрета и Савеза комуниста Југославије и представници других научних

институција и високошколских установа друштвеног омјера.

Користећи се искуствима из рада сличних скупова организованих у нашој земљи или у иностранству, организатори су се постарали да највећи број научних саопштења умноже и благовремено упуте свим учесницима овог научног скупа. То је свакако допунити-